

POSUDEK HABILITAČNÍ PRÁCE

Název habilitační práce: INOVÁCIE V KONCEPCII TRVALO UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA

Autorka: Ing. Erika Loučanová, PhD.

Oponent: Doc. Ing. Zdeněk Říha, Ph.D.

Autorka se zabývá vysoce aktuálními tématy sociální odpovědnosti, vztahu podnikatelského sektoru k životnímu prostředí, udržitelného rozvoje a inovací. Bohužel se však musím přiznat, že jsem se v práci často ztrácel a hledal její opravdový cíl. Již v úvodu, kdy je z nejrůznějších hledisek popisován termín „ekologická inovace“, se nabízí otázka, zda lze jednoznačně a nezpochybnitelně něco takového vymezit. Byla takovou inovací biopaliva, která byla masivně podporována cca před 20 lety? Dnes je jejich přínos k ekologii často vnímán záporně. Budeme stejně tak za 20 let nahlížet na elektromobilitu?

Autorka v úvodní části práce cituje slavného ekonoma Josefa Aloise Schumpetera (zcela mimochodem – nebyl to americký, ale rakouský vědec, dokonce narozený na Moravě!). Ten jako nositele inovací považoval výlučně podnikatele. Dále mluvil o kreativních destrukcích nebo inovačních shlucích. Bohužel o tom v práci nic není, stejně, jako jsou v práci opomenuty další významné osobnosti.

Téma inovací v ekonomii bylo i nadále zkoumáno mnoha ekonomy a jejich výčet v předložené habilitační práci považuji za nedostatečný. Pokud autorka píše na straně 41, že *„Hlavná pozornosť sa ekologickým inováciám začína dostávať až začiatkom 21. storočia v hospodárskej politike a v oblasti spoločensko-vedného výskumu“*, bylo by vhodné doplnit tato konstatování např. závěry Friedricha von Hayeka, který ve svém článku z roku 1945 „The Use of Knowledge in Society“ píše o tzv. rozptýlených informacích, které nejlépe integruje svobodný trh, nikoli sebelepší hospodářská politika.

Jinými slovy svobodné podnikatelské prostředí podle Hayeka dokáže posoudit efektivnost inovací, a to jak v ekonomickém, tak v ekologickém ohledu, daleko lépe než jakýkoli centrální orgán. Autorka na straně 50 tvrdí, že:

„Trh spotrebiteľov je neustále aktívny a v činnosti, čo zaväzuje podniky k neustálemu vytváraníu úsilia pre tvorbu nových, zaujímavých produktov, procesov a pod. Tento fakt však vždy nemusí viesť a ani nevedie vždy k inováciám, ktoré uspokojia potreby spotrebiteľov a zákazníkov, čo spôsobuje v takom prípade neúspech inovácií na trhu, ktorý je podmienený hraničnými rizikami inovácií, čo sú predčasné vyradenie invencií alebo pokračovanie v zlej invencii, čo je práve tento prípad.“

Nebo na straně 56:

„Podnikateľské subjekty častokrát potrebujú nasmerovanie k systematickému uplatňovaniu svojho úsilia s cieľom dosiahnuť nielen ekonomické ale aj environmentálne ciele a udržiavať neustále zlepšovanie environmentálnych vlastností produktov a procesov.“

Je to opravdu tak? Opravdu je stát natolik moudrý, aby v inovacích byl schopen směřovat soukromé podniky? Opravdu k tomu má dostatek informací a znalostí, které jsou rozptýleny mezi jednotlivci v celé společnosti? Nesporně o tom můžeme vést diskuzi, ale v práci tohoto typu by tato úvaha, stejně jako myšlenky opravdu světově věhlasných ekonomů k dané problematice neměly být opomenuty.

Vlastní vyhodnocení ekologických inovací v jednotlivých zemích v 5. kapitole si umím představit na tvrdých datech, jako je například stav ovzduší, znečištění vody, hluk ve městech, spotřeba energie na vytápění budov, případně dalších. Dělat to ale na takových faktorech (obrázek 29, strana 79), jako je „*Celkový počet zamestnancov výskumu a vývoja a výskumných pracovníkov*“ (opravdu je tím dána efektivnost v zavádění ekologických inovací?), „*Celková hodnota zelených investícií v počiatocnej fáze*“ (nikde není vysvětleno, co je touto zelenou investicí myšleno), nebo „*produktivita vody, resp. energetická produktivita*“ (nerozumím, co to znamená, nikde v práci to není definováno, ani vyčísleno), považuji za nedostatečné.

Bohužel musím konstatovat, že podobně nejasným dojmem na mě působí celá pátá kapitola.

Krátkou poznámku k závěru práce - citování Karla Marxe mi nevádí proto, že to byl člověk, jehož učení část světa zavleklo ve 20. století do obrovské tragédie. Ale proto, že se podobně jako v mnoha jiných věcech mýlil. Zdrojem blahobytu je kromě práce a přírodních zdrojů také lidská vynalézavost (a tedy vytváření technologických inovací), obchodování a svoboda. Podotýkám, že ani jeho citát, ale ani citát Vincenta van Gogha není ozdrojován.

Závěrem konstatuji, že jakákoli výzkumná práce musí vycházet z jasně definovaných termínů, musí být jasně metodicky ukotvena a založena na jednoznačných datech. V rešeršní části očekávám široký záběr, v tomto případě na téma inovací. Bohužel se u této habilitační práce domnívám, že ani jedna z uvedených podmínek není splněna.

K předložené habilitační práci mám pro její autorku následující otázky:

1. Lze vztahy (1) a (2) na straně 31 kvantifikovat? Pokud ne, jaký je jejich smysl?
2. Jednou z tezí J. A. Schumpetera bylo, že inovace výlučně náleží podnikatelskému prostředí. Jak se díváte na současný stav, kdy se Evropská unie stále více vměšuje podnikům do toho, jaké inovace mají být zaváděny?
3. Inovace vzhledem k ekologii jsou velmi obtížně hodnotitelné v době jejich zavedení. V době prvního rozmachu automobilismu si lidé pochvalovali, že z měst zmizely koňské výkaly. Je velmi sporné, jaké dopady na životní prostředí bude mít sdílená ekonomika nebo elektromobilita. Jak se na tento problém díváte?
4. Jakým způsobem jste došla k hodnotám eko-inovačních indexů v tabulce 4 na straně 80? V práci není uveden žádný vztah.
5. Lze z páté kapitoly vyvodit nějaké doporučení např. pro hospodářskou politiku?

6. Jaký je hlavní přínos habilitační práce?

Předloženou habilitační práci nedoporučuji k obhajobě.

V Děčíně 14. 4. 2021

Doc. Ing. Zdeněk Říha, Ph.D.